
GEOGRAFICKÝ ČASOPIS

52

2000

3

*Ján Szöllös**

STABILITA ÚZEMÍ VOLEBNEJ PODPORY VYBRANÝCH POLITICKÝCH STRÁN A ICH ZOSKUPENÍ NA SLOVENSKU V ROKOCH 1990-1998

J. Szöllös: Regional stability of electoral support of selected political parties in Slovakia, 1990-1998. *Geografický časopis*, 52, 2000, 3, 15 figs., 6 tabs., 12 refs.

The aim of this paper is to identify regions of electoral support of the main political parties in Slovakia and to evaluate the regional stability of this support. The influence of the change in electoral districts on the regions of electoral support is also examined. In this study results of four parliamentary elections held in Slovakia in 1990, 1992, 1994, and 1998 are considered and compared. Five political subjects in Slovakia are selected, namely HZDS (Movement for the Democratic Slovakia), SDL (Party of the Democratic Left), SDK (Slovak Democratic Coalition), SMK (Hungarian Coalition Party), and SNS (Slovak National Party). Using the method elaborated by Jehlička and Sýkora, regions of support of these political parties are identified and analyzed. The findings of this analysis suggest that regional differences in political party support have emerged in spite of the short history of parliamentary democracy in Slovakia.

Key words: elections, political parties, electoral support, regional stability, Slovakia

ÚVOD

Politická scéna na Slovensku prechádza od roku 1989 búrlivým vývojom a veľkými zmenami. Analýza príčin a dôsledkov týchto zmien na život spoloč-

* Geografický ústav SAV, Štefánikova 49, 814 73 Bratislava

nosti je objektom záujmu širokého spektra spoločenských vied, medzi ktorými má svoje nezastupiteľné miesto aj humánna geografia. Geografia volieb je po roku 1989 dynamicky sa rozvíjajúcou disciplínou slovenskej geografie. Výskum priestorových aspektov a regionálnych diferencií v rozložení voličského potenciálu jednotlivých politických strán patrí medzi jej základné smery výskumu. Výsledky takéhoto výskumu majú aj výrazne aplikačný charakter, nakoľko umožňujú jednotlivým stranám zistiť regióny svojej volebnej podpory a geografické analýzy sú významným podkladom na stanovenie volebnej stratégie strán. Zo slovenských a českých geografov sa venovali analýze výsledkov volieb v rokoch 1990 a 1992, 1994 a 1998 napríklad Mariot (1991, 1993, 1999), Blažek a Kostecký (1991), Jehlička a Sýkora (1991), Jehlička et al. (1993), Brunn a Vlčková (1994), Vlčková (1995), Baráth et al. (1995). Z negeoografov sa priestorovým aspektom volebného správania venujú aj niektorí sociológovia, etnológovia a politológovia (napr. Krivý et al. 1996, Krivý 1999 a, b).

Cieľom príspevku je vymedziť územia volebnej podpory hlavných parlamentných politických strán a ich zoskupení a zhodnotiť priestorovú stabilitu podpory týchto strán vo voľbách do SNR a NR SR v rokoch 1990, 1992, 1994 a 1998 a sledovať vplyv zmeny vo vyčlenení volebných okresov vo voľbách v roku 1998 na tieto územia.

Stabilitu územia volebnej podpory (ÚVP) jednotlivých politických strán chápeme ako mieru zmien priestorovej diferenciácie ich volebnej podpory medzi jednotlivými voľbami.

POUŽITÉ METÓDY

V geografii volieb existujú rôzne metódy hodnotenia a analýzy priestorovej diferenciácie volebnej podpory politických strán. Každá z metód má svoje prednosti aj nedostatky. Je možné použiť rôzne intervaly, podľa ktorých sa priestorové jednotky začlenia do jednotlivých kategórií z hľadiska veľkosti podpory pre danú politickú stranu. Najčastejšie používanými ukazovateľmi sú absolútny a relatívny počet získaných hlasov v jednotlivých regiónoch a v celom štáte. Komparatívnou analýzou týchto ukazovateľov sa špecifikujú regióny, kde majú jednotlivé strany nadpriemernú, alebo na druhej strane podpriemernú podporu.

Hlavnou metódou, ktorú sme použili v tejto štúdii, je komparatívna analýza relatívnych aj absolútnych ukazovateľov podpory jednotlivých strán (podiel a počet získaných hlasov). Analýzu sme uskutočnili na úrovni okresov.

Pre analýzu stability územia volebnej podpory sme sa rozhodli použiť staré volebné okresy, platné vo voľbách v rokoch 1990, 1992 a 1994. Na tieto staré okresy sme prepočítali výsledky volieb z roku 1998. Dôvodom pre tento postup bol fakt, že sme nemali k dispozícii výsledky predchádzajúcich volieb (1990, 1992 a 1994) za obce a nemohli sme ich preto prepočítať na súčasné okresy. Navyše aj z hľadiska vzájomnej porovnateľnosti územných celkov (napr. veľkosť okresov) bolo predchádzajúce členenie vhodnejšie. Na porovnanie vplyvu vyčlenenia nových volebných okresov pre voľby roku 1998 sme použili metódu superpozície máp výsledkov volieb podľa starého a nového členenia.

Stanovenie územia volebnej podpory jednotlivých strán sme vykonali pomocou metódy P. Jehličku a L. Sýkora (1991). Za územie volebnej podpory poli-

tickej strany sú považované podľa tejto metódy regióny (okresy), kde strana získala 50 % (prvú polovicu) z celkového počtu hlasov v daných voľbách. Pre každú stranu a každé voľby sú okresy zoradené zostupne podľa relatívnej hodnoty volebnej podpory (stĺpec 5 v tab. 1-6). Na prvom mieste je teda okres, v ktorom daná strana získala najväčší podiel z celkového počtu platných hlasov odovzdaných v danom okrese (percentuálny podiel hodnoty v stĺpci 4 na hodnote v stĺpci 3). Vypočítali sme percentuálny podiel jednotlivých okresov na celkovom počte hlasov odovzdaných danej strane (stĺpec 6) a urobili sme kumulovaný súčet týchto hodnôt (stĺpec 7). Podľa tohto stĺpca sme potom okresy spadajúce do 50 % limitu označili ako územia volebnej podpory danej strany a okresy, kde strana získala 25 % (prvú štvrtinu z celkového počtu hlasov), za jadrá týchto regiónov. Do územia volebnej podpory alebo jeho jadra sme zaradili aj okresy presahujúce 25 %, respektíve 50 % hranicu v prípadoch, keď kumulatívny súčet podielu hlasov po započítaní daného okresu bol bližšie k hranici 25 alebo 50 %, než pri jeho nezapočítaní. Ako príklad uvádzame takto spracované výsledky volieb parlamentných strán z roku 1998 podľa bývalých okresov (tab. 1-6). Podobné tabuľky sme spracovali aj pre voľby v rokoch 1990, 1992 a 1994.

Nestabilná politická situácia, proces tvorby a kryštalizácie politickej scény za uplynulé obdobie desiatich rokov, ako aj podkladové údaje len zo štyroch pluralitných volieb v relatívne krátkom časovom rozpätí ôsmich rokov sťažujú vymedzovanie území stabilnej volebnej podpory jednotlivých strán. Rozpad a transformácia jednotlivých politických subjektov komplikuje hľadanie kontinuity a určovanie nástupníctva po zaniknutých alebo transformovaných subjektoch. Na druhej strane poskytuje daná situácia príležitosť analyzovať odraz zmien v politickej orientácii strán na zmenách v území ich volebnej podpory.

Analýzu komplikuje navyše rozpad bývalej česko-slovenskej federácie a vznik samostatného štátu. Postoj jednotlivých strán k tejto otázke bol totiž rozhodujúci pri volebných preferenciách vo voľbách roku 1992. Táto skutočnosť má zároveň určitý vplyv aj na porovnateľnosť výsledkov volieb v rokoch 1990, 1992 na jednej strane a 1994 a 1998 na strane druhej. Kým totiž v prvých dvoch voľbách mali občania možnosť voliť jednu, dve alebo až tri strany, pretože sa volili poslanci do dvoch snemovní Federálneho zhromaždenia a do Slovenskej národnej rady, vo voľbách v rokoch 1994 a 1998 sa museli rozhodnúť len pre jednu stranu. Vplyv tejto skutočnosti na volebné výsledky však nie je možné preukázať.

Databáza výsledkov volieb bola spracovaná v programe Excel a mapy boli vykreslené na počítači s použitím softvéru ArcView.

ANALÝZA STABILITY ÚZEMIA VOLEBNEJ PODPORY

Počet politických strán, ktoré získajú dostatočnú podporu (10 tis. podpisov alebo členov) pre kandidovanie v parlamentných voľbách, sa zo 16 v roku 1990 zvýšil na 23 v roku 1992 a po rozdelení ČSFR opätovne poklesol na 18 vo voľbách v roku 1994 a 17 v roku 1998. Z týchto 17 politických strán a koalícií, ktoré kandidovali v posledných parlamentných voľbách v roku 1998, sme vybrali päť najvýznamnejších subjektov a zoskupení, ktoré majú zastúpenie v parlamente, zúčastnili sa aspoň troch volieb, alebo je možné ich potenciálnu podporu v predchádzajúcich voľbách odvodiť z podpory subjektov, ktoré vytvorili danú

Tab. 1. Volebná podpora HZDS v parlamentných voľbách 1998

1	Voľby 1998	HZDS					
	2	3	4	5	6	7	8
CA	ČADCA	71258	37967	53,28	4,19	4,19	1
PX	POVAŽSKÁ BYSTRICA	105807	48267	45,62	5,32	9,51	1
SK	SVIDNÍK	26660	11269	42,27	1,24	10,75	1
TO	TOPOĽČANY	102465	41427	40,43	4,57	15,32	1
TN	TRENČÍN	115976	45028	38,83	4,96	20,28	1
ZH	ŽIAR NAD HRONOM	59562	23011	38,63	2,54	22,82	1
ZA	ŽILINA	116981	45013	38,48	4,96	27,78	2
PD	PRIEVIDZA	88747	33625	37,89	3,71	31,49	2
SL	STARÁ ĽUBOVŇA	26375	9813	37,21	1,08	32,57	2
DK	DOLNÝ KUBÍN	71167	25172	35,37	2,77	35,34	2
NR	NITRA	137253	46212	33,67	5,09	40,44	2
TT	TRNAVA	149135	50087	33,59	5,52	45,96	2
VV	VRANOV NAD TOPLŤOU	44426	14264	32,11	1,57	47,53	2
MI	MICHALOVCE	67149	21251	31,65	2,34	49,87	2
ZV	ZVOLEN	80095	25060	31,29	2,76	52,64	3
HN	HUMENNÉ	67714	20619	30,45	2,27	54,91	3
BJ	BARDEJOV	48736	14771	30,31	1,63	56,54	3
LM	LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ	87084	25962	29,81	2,86	59,40	3
SN	SPIŠSKÁ NOVÁ VES	88583	24638	27,81	2,72	62,12	3
SE	SENICA	85077	23426	27,54	2,58	64,70	3
MT	MARTIN	74201	20352	27,43	2,24	66,94	3
BB	BANSKÁ BYSTRICA	116061	29710	25,60	3,28	70,22	3
BH	BRATISLAVA - VIDIEK	95606	23048	24,11	2,54	72,76	3
PO	PREŠOV	126880	30273	23,86	3,34	76,10	3
PP	POPRAD	97941	22211	22,68	2,45	78,54	4
LC	LUČENEC	60182	13393	22,25	1,48	80,02	4
VK	VEĽKÝ KRTÍŠ	29621	6010	20,29	0,66	80,68	4
NZ	NOVÉ ZÁMKY	100574	19338	19,23	2,13	82,81	4
LV	LEVICE	78469	14803	18,86	1,63	84,45	4
BA	BRATISLAVA	296632	55909	18,85	6,16	90,61	4
RV	ROŽŇAVA	54605	10226	18,73	1,13	91,74	4
KS	KOŠICE - VIDIEK	63795	11265	17,66	1,24	92,98	4
GA	GALANTA	92630	15434	16,66	1,70	94,68	4
TV	TREBIŠOV	72302	11366	15,72	1,25	95,93	4
RS	RIMAVSKÁ SOBOTA	61142	8786	14,37	0,97	96,90	4
KE	KOŠICE	150361	21230	14,12	2,34	99,24	4
KN	KOMÁRNO	72768	4740	6,51	0,52	99,77	4
DS	DUNAJSKÁ STREDA	75156	2127	2,83	0,23	100,00	4
	SLOVENSKO	3359176	907103	27,00	100,00		

1 - autoznačka okresu, 2 - názov okresu, 3 - platné hlasy v okrese, 4 - absolútny počet získaných hlasov v okrese, 5 - podiel získaných hlasov v okrese, 6 - podiel okresu na všetkých hlasoch získaných stranou na Slovensku, 7 - kumulovaný súčet, 8 - kategória územia volebnej podpory: 1 - jadro (0-25 %), 2 - periféria (25-50 %), 3 - (50-75 %), 4 - (75-100 %)

Tab. 2. Volebná podpora SDK v parlamentných voľbách 1998

1	Voľby 1998	SDK					
	2	3	4	5	6	7	8
BA	BRATISLAVA	296632	137377	46,31	15,53	15,53	1
PO	PREŠOV	126880	47492	37,43	5,37	20,90	1
PP	POPRAD	97941	35619	36,37	4,03	24,93	1
KE	KOŠICE	150361	54632	36,33	6,18	31,10	2
SE	SENICA	85077	30491	35,84	3,45	34,55	2
BH	BRATISLAVA - VIDIEK	95606	33258	34,79	3,76	38,31	2
TT	TRNAVA	149135	43993	29,50	4,97	43,29	2
BJ	BARDEJOV	48736	13987	28,70	1,58	44,87	2
DK	DOLNÝ KUBÍN	71167	19801	27,82	2,24	47,11	2
KS	KOŠICE - VIDIEK	63795	17286	27,10	1,95	49,06	2
SN	SPIŠSKÁ NOVÁ VES	88583	23597	26,64	2,67	51,73	3
BB	BANSKÁ BYSTRICA	116061	29603	25,51	3,35	55,07	3
LM	LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ	87084	21913	25,16	2,48	57,55	3
TN	TRENČÍN	115976	28344	24,44	3,20	60,76	3
NR	NITRA	137253	32486	23,67	3,67	64,43	3
SL	STARÁ ĽUBOVŇA	26375	6219	23,58	0,70	65,13	3
MT	MARTIN	74201	17240	23,23	1,95	67,08	3
LV	LEVICE	78469	18189	23,18	2,06	69,14	3
HN	HUMENNÉ	67714	15441	22,80	1,75	70,88	3
GA	GALANTA	92630	20713	22,36	2,34	73,23	3
MI	MICHALOVCE	67149	14798	22,04	1,67	74,90	3
VV	VRANOV NAD TOPĽOU	44426	9734	21,91	1,10	76,00	4
ZV	ZVOLEN	80095	16850	21,04	1,91	77,90	4
ZA	ŽILINA	116981	24096	20,60	2,72	80,63	4
TO	TOPOLČANY	102465	20523	20,03	2,32	82,95	4
LC	LUČENEC	60182	12045	20,01	1,36	84,31	4
NZ	NOVÉ ZÁMKY	100574	20007	19,89	2,26	86,57	4
TV	TREBIŠOV	72302	13903	19,23	1,57	88,14	4
VK	VEĽKÝ KRTÍŠ	29621	5668	19,14	0,64	88,79	4
ZH	ŽIAR NAD HRONOM	59562	11121	18,67	1,26	90,04	4
PD	PRIEVIDZA	88747	16566	18,67	1,87	91,92	4
RV	ROŽŇAVA	54605	10147	18,58	1,15	93,06	4
PX	POVAŽSKÁ BYSTRICA	105807	19004	17,96	2,15	95,21	4
SK	SVIDNÍK	26660	4382	16,44	0,50	95,71	4
RS	RIMAVSKÁ SOBOTA	61142	9343	15,28	1,06	96,76	4
KN	KOMÁRNO	72768	11027	15,15	1,25	98,01	4
CA	ČADCA	71258	8715	12,23	0,99	99,00	4
DS	DUNAJSKÁ STREDA	75156	8887	11,82	1,00	100,00	4
	SR	3359176	884497	26,33	100,00		

1 - autoznačka okresu, 2 - názov okresu, 3 - platné hlasy v okrese, 4 - absolútny počet získaných hlasov v okrese, 5 - podiel získaných hlasov v okrese, 6 - podiel okresu na všetkých hlasoch získaných stranou na Slovensku, 7 - kumulovaný súčet, 8 - kategória územia volebnej podpory: 1 - jadro (0-25 %), 2 - periféria (25-50 %), 3 - (50-75 %), 4 - (75-100 %)

Tab. 3. Volebná podpora SDĽ v parlamentných voľbách 1998

Voľby 1998		SDĽ					
1	2	3	4	5	6	7	8
BB	BANSKÁ BYSTRICA	116061	28499	24,56	5,79	5,79	1
ZV	ZVOLEN	80095	16623	20,75	3,38	9,16	1
MT	MARTIN	74201	14404	19,41	2,92	12,09	1
BJ	BARDEJOV	48736	9039	18,55	1,84	13,92	1
SN	SPIŠSKÁ NOVÁ VES	88583	16380	18,49	3,33	17,25	1
LM	LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ	87084	16007	18,38	3,25	20,50	1
MI	MICHALOVCE	67149	11972	17,83	2,43	22,93	1
RV	ROŽŇAVA	54605	9508	17,41	1,93	24,86	1
PP	POPRAD	97941	16359	16,70	3,32	28,18	2
TO	TOPOĽČANY	102465	16872	16,47	3,43	31,61	2
LC	LUČENEC	60182	9779	16,25	1,99	33,59	2
PO	PREŠOV	126880	20528	16,18	4,17	37,76	2
NR	NITRA	137253	22180	16,16	4,50	42,26	2
BA	BRATISLAVA	296632	47516	16,02	9,65	51,91	2
VK	VEĽKÝ KRTÍŠ	29621	4743	16,01	0,96	52,87	3
HN	HUMENNÉ	67714	10825	15,99	2,20	55,07	3
PD	PRIEVIDZA	88747	14128	15,92	2,87	57,94	3
SE	SENICA	85077	13478	15,84	2,74	60,68	3
TT	TRNAVA	149135	23517	15,77	4,77	65,45	3
ZH	ŽIAR NAD HRONOM	59562	9280	15,58	1,88	67,34	3
SL	STARÁ ĽUBOVŇA	26375	4103	15,56	0,83	68,17	3
LV	LEVICE	78469	12186	15,53	2,47	70,64	3
SK	SVIDNÍK	26660	4120	15,45	0,84	71,48	3
BH	BRATISLAVA - VIDIEK	95606	14615	15,29	2,97	74,45	3
VV	VRANOV NAD TOPLŤOU	44426	6614	14,89	1,34	75,79	4
TN	TRENČÍN	115976	16711	14,41	3,39	79,18	4
KE	KOŠICE	150361	20999	13,97	4,26	83,45	4
RS	RIMAVSKÁ SOBOTA	61142	7666	12,54	1,56	85,00	4
KS	KOŠICE - VIDIEK	63795	6841	10,72	1,39	86,39	4
NZ	NOVÉ ZÁMKY	100574	10558	10,50	2,14	88,54	4
PX	POVAŽSKÁ BYSTRICA	105807	11044	10,44	2,24	90,78	4
TV	TREBIŠOV	72302	7210	9,97	1,46	92,24	4
GA	GALANTA	92630	9198	9,93	1,87	94,11	4
DK	DOLNÝ KUBÍN	71167	6772	9,52	1,38	95,49	4
ZA	ŽILINA	116981	11107	9,49	2,26	97,74	4
CA	ČADCA	71258	5854	8,22	1,19	98,93	4
KN	KOMÁRNO	72768	3330	4,58	0,68	99,61	4
DS	DUNAJSKÁ STREDA	75156	1942	2,58	0,39	100,00	4
	SR	3359176	492507	14,66	100,00		

1 - autoznačka okresu, 2 - názov okresu, 3 - platné hlasy v okrese, 4 - absolútny počet získaných hlasov v okrese, 5 - podiel získaných hlasov v okrese, 6 - podiel okresu na všetkých hlasoch získaných stranou na Slovensku, 7 - kumulovaný súčet, 8 - kategória územia volebnej podpory: 1 - jadro (0-25 %), 2 - periféria (25-50 %), 3 - (50-75 %), 4 - (75-100 %)

Tab. 4. Volebná podpora SNS v parlamentných voľbách 1998

1	Voľby 1998		SNS				
	2	3	4	5	6	7	8
ZA	ŽILINA	116981	26860	22,96	8,81	8,81	1
CA	ČADCA	71258	12542	17,60	4,11	12,93	1
PD	PRIEVIDZA	88747	14047	15,83	4,61	17,53	1
PX	POVAŽSKÁ BYSTRICA	105807	16155	15,27	5,30	22,83	1
DK	DOLNÝ KUBÍN	71167	10656	14,97	3,50	26,33	1
ZH	ŽIAR NAD HRONOM	59562	8322	13,97	2,73	29,06	2
LM	LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ	87084	11586	13,30	3,80	32,86	2
ZV	ZVOLEN	80095	10416	13,00	3,42	36,28	2
TO	TOPOĽČANY	102465	12613	12,31	4,14	40,41	2
BB	BANSKÁ BYSTRICA	116061	13703	11,81	4,50	44,91	2
MT	MARTIN	74201	8299	11,18	2,72	47,63	2
NR	NITRA	137253	15224	11,09	4,99	52,63	3
TT	TRNAVA	149135	16452	11,03	5,40	58,02	3
TN	TRENCÍN	115976	11235	9,69	3,69	61,71	3
BH	BRATISLAVA - VIDIEK	95606	8759	9,16	2,87	64,58	3
SN	SPIŠSKÁ NOVÁ VES	88583	7468	8,43	2,45	67,03	3
VV	VRANOV NAD TOPLĽOU	44426	3617	8,14	1,19	68,22	3
PP	POPRAD	97941	7434	7,59	2,44	70,66	3
LC	LUČENEC	60182	4507	7,49	1,48	72,13	3
MI	MICHALOVCE	67149	4938	7,35	1,62	73,75	3
BA	BRATISLAVA	296632	21592	7,28	7,08	80,84	4
SE	SENICA	85077	5655	6,65	1,86	82,69	4
NZ	NOVÉ ZÁMKY	100574	6373	6,34	2,09	84,78	4
SL	STARÁ ĽUBOVŇA	26375	1574	5,97	0,52	85,30	4
LV	LEVICE	78469	4608	5,87	1,51	86,81	4
PO	PREŠOV	126880	7418	5,85	2,43	89,24	4
HN	HUMENNÉ	67714	3905	5,77	1,28	90,53	4
BJ	BARDEJOV	48736	2689	5,52	0,88	91,41	4
RS	RIMAVSKÁ SOBOTA	61142	3318	5,43	1,09	92,50	4
VK	VEĽKÝ KRTIŠ	29621	1514	5,11	0,50	92,99	4
RV	ROŽŇAVA	54605	2784	5,10	0,91	93,91	4
GA	GALANTA	92630	4539	4,90	1,49	95,40	4
SK	SVIDNÍK	26660	1299	4,87	0,43	95,82	4
KE	KOŠICE	150361	6215	4,13	2,04	97,86	4
KS	KOŠICE - VIDIEK	63795	2561	4,01	0,84	98,70	4
TV	TREBIŠOV	72302	2245	3,11	0,74	99,44	4
KN	KOMÁRNO	72768	1238	1,70	0,41	99,84	4
DS	DUNAJSKÁ STREDA	75156	479	0,64	0,16	100,00	4
	SR	3359176	304839	9,07	100,00		

1 - autoznačka okresu, 2 - názov okresu, 3 - platné hlasy v okrese, 4 - absolútny počet získaných hlasov v okrese, 5 - podiel získaných hlasov v okrese, 6 - podiel okresu na všetkých hlasoch získaných stranou na Slovensku, 7 - kumulovaný súčet, 8 - kategória územia volebnej podpory: 1 - jadro (0-25 %), 2 - periféria (25-50 %), 3 - (50-75 %), 4 - (75-100 %)

Obr. 5. Volebná podpora SMK v parlamentných voľbách 1998

Voľby 1998		SMK					
1	2	3	4	5	6	7	8
DS	DUNAJSKÁ STREDA	75156	59619	79,33	19,44	19,44	1
KN	KOMÁRNO	72768	48325	66,41	15,76	35,20	2
GA	GALANTA	92630	34236	36,96	11,17	46,37	2
RS	RIMAVSKÁ SOBOTA	61142	22440	36,70	7,32	53,69	3
NZ	NOVÉ ZÁMKY	100574	36218	36,01	11,81	65,50	3
TV	TREBIŠOV	72302	21597	29,87	7,04	72,54	3
LV	LEVICE	78469	20060	25,56	6,54	79,09	4
VK	VEĽKÝ KRTÍŠ	29621	7400	24,98	2,41	81,50	4
RV	ROŽŇAVA	54605	9920	18,17	3,24	84,73	4
LC	LUČENEC	60182	10748	17,86	3,51	88,24	4
KS	KOŠICE - VIDIEK	63795	8395	13,16	2,74	90,98	4
BH	BRATISLAVA - VIDIEK	95606	4995	5,22	1,63	92,61	4
NR	NITRA	137253	7010	5,11	2,29	94,89	4
KE	KOŠICE	150361	4766	3,17	1,55	96,45	4
BA	BRATISLAVA	296632	8251	2,78	2,69	99,14	4
MI	MICHALOVCE	67149	306	0,46	0,10	99,24	4
PP	POPRAD	97941	256	0,26	0,08	99,32	4
ZV	ZVOLEN	80095	204	0,25	0,07	99,39	4
BB	BANSKÁ BYSTRICA	116061	283	0,24	0,09	99,48	4
MT	MARTIN	74201	113	0,15	0,04	99,52	4
SE	SENICA	85077	123	0,14	0,04	99,56	4
PD	PRIEVIDZA	88747	127	0,14	0,04	99,60	4
TN	TRENČÍN	115976	163	0,14	0,05	99,65	4
LM	LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ	87084	118	0,14	0,04	99,69	4
TT	TRNAVA	149135	200	0,13	0,07	99,76	4
BJ	BARDEJOV	48736	64	0,13	0,02	99,78	4
ZH	ŽIAR NAD HRONOM	59562	75	0,13	0,02	99,80	4
PO	PREŠOV	126880	137	0,11	0,04	99,85	4
SL	STARÁ ĽUBOVŇA	26375	28	0,11	0,01	99,85	4
SN	SPIŠSKÁ NOVÁ VES	88583	78	0,09	0,03	99,88	4
PX	POVAŽSKÁ BYSTRICA	105807	87	0,08	0,03	99,91	4
HN	HUMENNÉ	67714	48	0,07	0,02	99,92	4
TO	TOPOLČANY	102465	71	0,07	0,02	99,95	4
ZA	ŽILINA	116981	77	0,07	0,03	99,97	4
DK	DOLNÝ KUBÍN	71167	41	0,06	0,01	99,99	4
VV	VRANOV NAD TOPLĽOU	44426	23	0,05	0,01	99,99	4
SK	SVIDNÍK	26660	13	0,05	0,00	100,00	4
CA	ČADCA	71258	8	0,01	0,00	100,00	4
	SR	3359176	306623	9,13	100,00		

1 - autoznačka okresu, 2 - názov okresu, 3 - platné hlasy v okrese, 4 - absolútny počet získaných hlasov v okrese, 5 - podiel získaných hlasov v okrese, 6 - podiel okresu na všetkých hlasoch získaných stranou na Slovensku, 7 - kumulovaný súčet, 8 - kategória územia volebnej podpory: 1 – jadro (0-25 %), 2 – periféria (25-50 %), 3 – (50-75 %), 4 – (75-100 %)

Obr. 6. Volebná podpora SOP v parlamentných voľbách 1998

Voľby 1998		SOP					
1	2	3	4	5	6	7	8
KE	KOŠICE	150361	37587	25,00	13,96	13,96	1
KS	KOŠICE - VIDIEK	63795	13996	21,94	5,20	19,15	1
TV	TREBIŠOV	72302	11087	15,33	4,12	23,27	1
MI	MICHALOVCE	67149	9120	13,58	3,39	26,65	1
HN	HUMENNÉ	67714	9077	13,40	3,37	30,02	2
RV	ROŽŇAVA	54605	7265	13,30	2,70	32,72	2
VV	VRANOV NAD TOPĽOU	44426	5021	11,30	1,86	34,59	2
SN	SPIŠSKÁ NOVÁ VES	88583	9561	10,79	3,55	38,14	2
PO	PREŠOV	126880	13108	10,33	4,87	43,00	2
PP	POPRAD	97941	9977	10,19	3,70	46,71	2
SK	SVIDNÍK	26660	2683	10,06	1,00	47,70	2
MT	MARTIN	74201	7322	9,87	2,72	50,42	2
BJ	BARDEJOV	48736	4568	9,37	1,70	52,12	3
SL	STARÁ ĽUBOVŇA	26375	2365	8,97	0,88	52,99	3
LC	LUČENEC	60182	4498	7,47	1,67	54,66	3
LM	LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ	87084	6396	7,34	2,37	57,04	3
TN	TRENČÍN	115976	8086	6,97	3,00	60,04	3
RS	RÍMAVSKÁ SOBOTA	61142	4132	6,76	1,53	61,58	3
BH	BRATISLAVA - VIDIEK	95606	6361	6,65	2,36	63,94	3
PD	PRIEVIDZA	88747	5571	6,28	2,07	66,01	3
ZV	ZVOLEN	80095	4986	6,23	1,85	67,86	3
LV	LEVICE	78469	4816	6,14	1,79	69,64	3
ZH	ŽIAR NAD HRONOM	59562	3575	6,00	1,33	70,97	3
BA	BRATISLAVA	296632	17748	5,98	6,59	77,56	3
VK	VEĽKÝ KRŤÍŠ	29621	1772	5,98	0,66	78,22	4
BB	BANSKÁ BYSTRICA	116061	6899	5,94	2,56	80,78	4
NR	NITRA	137253	7516	5,48	2,79	83,57	4
SE	SENICA	85077	4541	5,34	1,69	85,26	4
TT	TRNAVA	149135	7809	5,24	2,90	88,16	4
PX	POVAŽSKÁ BYSTRICA	105807	5380	5,08	2,00	90,15	4
DK	DOLNÝ KUBÍN	71167	3532	4,96	1,31	91,47	4
GA	GALANTA	92630	4007	4,33	1,49	92,95	4
ZA	ŽILINA	116981	5054	4,32	1,88	94,83	4
NZ	NOVÉ ZÁMKY	100574	4320	4,30	1,60	96,43	4
TO	TOPOĽČANY	102465	4277	4,17	1,59	98,02	4
CA	ČADCA	71258	2121	2,98	0,79	98,81	4
KN	KOMÁRNO	72768	2130	2,93	0,79	99,60	4
DS	DUNAJSKÁ STREDA	75156	1079	1,44	0,40	100,00	4
	SR	3359176	269343	8,02	100,00		

1 - autoznačka okresu, 2 - názov okresu, 3 - platné hlasy v okrese, 4 - absolútny počet získaných hlasov v okrese, 5 - podiel získaných hlasov v okrese, 6 - podiel okresu na všetkých hlasoch získaných stranou na Slovensku, 7 - kumulovaný súčet, 8 - kategória územia volebnej podpory: 1 - jadro (0-25 %), 2 - periféria (25-50 %), 3 - (50-75 %), 4 - (75-100 %)

stranu (prípád SDK a SMK v roku 1998). Analyzovali sme územia volebnej podpory Hnutia za demokratické Slovensko (HZDS), Slovenskej demokratickej koalície SDK, Strany demokratickej ľavice (SDĽ), Strany maďarskej koalície (SMK) a Slovenskej národnej strany (SNS). Len jednu stranu z uvedených piatich – SNS, je možné bez problémov identifikovať vo všetkých štyroch voľbách. Jednoznačne sa dá identifikovať aj kontinuita HZDS v troch voľbách (1992, 1994 a 1998). Kontinuita SNS je nesporná aj napriek tomu, že sa od nej odčlenila v roku 1994 Národnodemokratická strana – Nová alternatíva (NDS-NOA), ktorá sa neskôr stala súčasťou Demokratickej únie (DÚ). Koalícia HZDS s malou Roľníckou stranou Slovenska (RSS) v roku 1994 vzhľadom na nepatrnú podporu tejto strany nespochybňuje kontinuitu sledovania podpory HZDS. V prípade ostatných troch subjektov je situácia komplikovaná uzatváraním nových volebných koalícií vo voľbách v roku 1994 a 1998. Mnohé malé subjekty, ktoré pri voľbách v roku 1992 nepresiahli hranicu 5 %, potrebnú na vstup do parlamentu, uzavreli koalíciu s veľkým parlamentným subjektom, alebo sa zlúčili. V roku 1998 kvôli zmene volebného zákona, ktorý v podstate znemožňoval vznik koalícií, vznikli volebné strany – SDK a SMK spojením viacerých subjektov.

Najkomplikovanejšia situácia vznikla v prípade SDĽ a SDK. Výsledky SDĽ z rokov 1992 a 1998 sme porovnávali s výsledkami koalície Spoločnej voľby (SV) v roku 1994, tvorenej SDĽ, Sociálnodemokratickou stranou Slovenska (SDSS), Stranou zelených na Slovensku (SZS) a Hnutím poľnohospodárov (HP) a s výsledkami Komunistickej strany Slovenska (KSS) v roku 1990, nakoľko SDĽ vznikla ako právny nástupca KSS. Vo voľbách v rokoch 1994 a 1998 však opäť vystupoval aj politický subjekt KSS, ktorý získal 2,72 %, respektíve 2,79 % hlasov a vznikol zlúčením dvoch odštiepených častí pôvodnej KSS po jej transformácii na SDĽ.

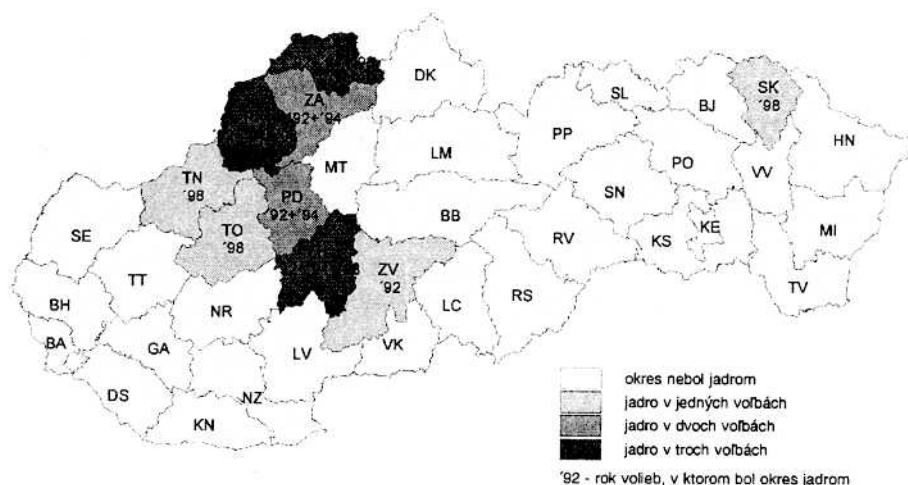
Dve zo strán – SDSS a SZS, ktoré tvorili súčasť SV v roku 1994, sa stali roku 1998 súčasťou volebnej strany SDK. Vzhľadom na túto skutočnosť a ich odlišnú programovú orientáciu sme ich výsledky z rokov 1990 a 1992 nezaráтали do podpory SDK. Hypotetickú volebnú podporu neexistujúcej SDK v rokoch 1990, 1992 a 1994 sme získali spočítaním výsledkov zvyšných troch politických subjektov, alebo ich predchodcov, ktoré SDK roku 1998 vytvorili. V roku 1990 sme výsledky za SDK získali spočítaním výsledkov Kresťanskodemokratického hnutia (KDH) a Demokratickej strany (DS), v roku 1992 spočítaním výsledkov KDH a strán, ktoré neskôr splynuli do novej DS a to DS-ODS, Občianskodemokratickej únie (ODÚ) a Strany zelených (federálnej) (SZ). Všetky tieto strany boli v kľúčovej otázke týchto volieb za zachovanie federácie. V roku 1994 sme potenciálnu podporu pre SDK vypočítali z výsledkov KDH, DÚ a DS.

Výsledky volieb z roku 1998 sme prepočítali na staré volebné okresy, vytvorené podľa starého územno-správneho členenia platného do roku 1996. Vyčlenenie nových, rozlohou menších 79 okresov vo voľbách v roku 1998, namiesto 42 starých prinieslo podrobnejší pohľad na priestorovú diferenciáciu podpory jednotlivých strán. V našej analýze sme päť bratislavských (staré aj nové) a štyri košické mestské okresy (nové) zlúčili do dvoch celkov – Bratislava (BA) a Košice (KE).

ÚZEMIE VOLEBNEJ PODPORY HZDS

Analyzovať územie volebnej podpory v súčasnosti najsilnejšieho politického subjektu na slovenskej politickej scéne – HZDS, je možné len na základe výsledkov troch posledných volieb v rokoch 1992, 1994 a 1998. Územie volebnej podpory (ÚVP) HZDS, najmä jeho jadro sa vyznačuje veľkou priestorovou stabilitou a kompaktnosťou (obr. 1). Vo všetkých troch voľbách patrili do jadra okresy Čadca, Považská Bystrica a Žiar nad Hronom. Kontinuitu pásu, ktorý siaha z Kysúc až po stredné Pohronie dopĺňajú okresy Žilina a Prievidza, ktoré patrili do jadra ÚVP v rokoch 1992 a 1994. V roku 1992 patrili do jadra ešte aj okres Zvolen a v roku 1998 pribudli okresy Topoľčany, Trenčín a Svidník. V uvedených okresoch, ktoré patrili do jadra ÚVP v roku 1994, dosiahlo HZDS zároveň aj absolútnu väčšinu – vyše 50 % platných hlasov. Tieto okresy je možné považovať za stabilné územie volebnej podpory HZDS. Sú to okrem okresu Čadca väčšinou okresy s bohatou industriálnou tradíciou, so závodmi strojárskoho, banického, energetického a hutníckeho priemyslu, postihnuté hospodárskou recesiou. Veľká časť produktívneho obyvateľstva okresu Čadca je tiež zamestnaná v týchto odvetviach priemyslu na Ostravsku.

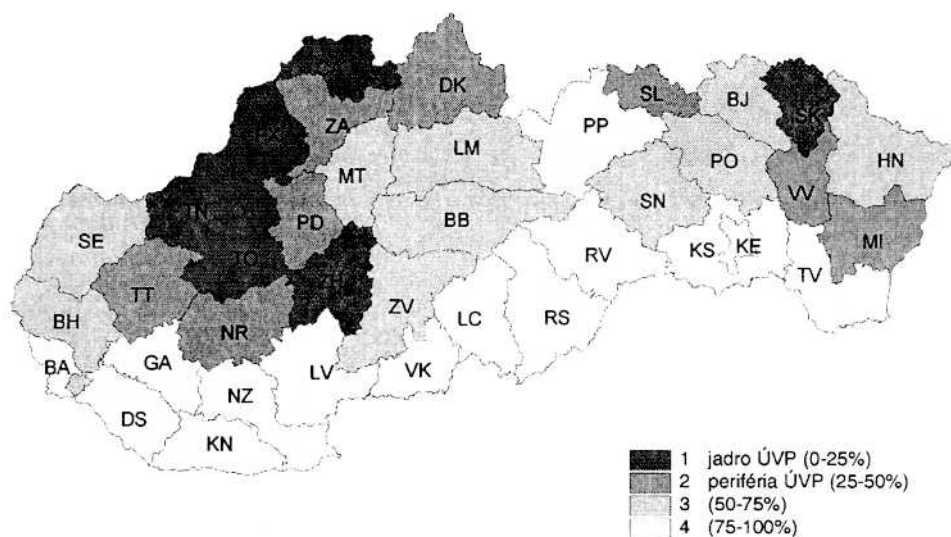
Periféria ÚVP, kde získal tento subjekt do 50 % všetkých svojich hlasov, priestorovo obaľuje jadro. Kým v roku 1992 bola tvorená hlavne stredoslovenskými okresmi (Martin, Dolný Kubín, Liptovský Mikuláš, Banská Bystrica) a dvoma okresmi Západoslovenského volebného kraja (Topoľčany a Trnava), v roku 1994 sa periféria ÚVP presunula na západ od jadra, kde k okresu Trnava pribudli okresy Nitra a Trenčín a na východ od jadra ÚVP ostali len okresy Liptovský Mikuláš a Zvolen, pričom posledný z nich vypadol z jadra ÚVP. Výraznejšie pozície získalo HZDS vo voľbách v roku 1998 na východe Slovenska, kde popri bývalom okrese Svidník, ktorý sa dostal do jadra ÚVP, pribudli do ÚVP bývalé okresy Stará Ľubovňa, Vranov nad Topľou a Michalovce (obr. 2).

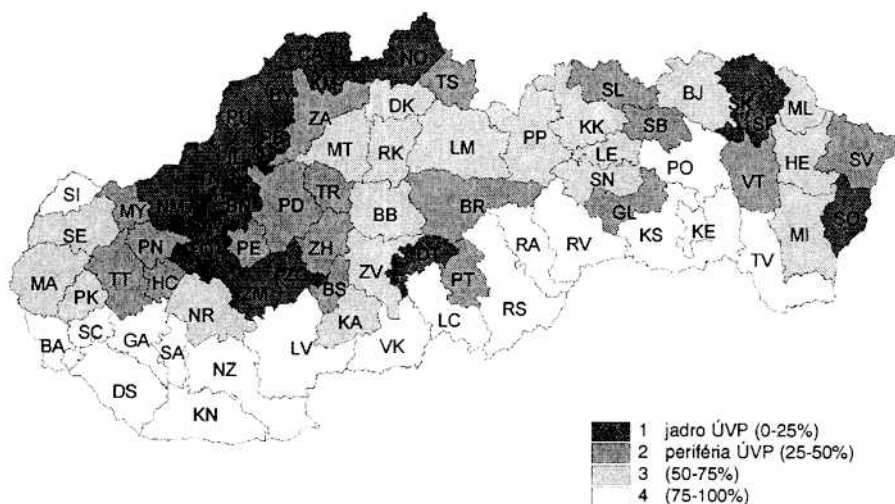
Obr. 1. Stabilita územia volebnej podpory HZDS vo voľbách do SNR a NR SR v rokoch 1992, 1994 a 1998.

tab. 1). Je pravdepodobné, že HZDS v tomto regióne prebralo bývalých voličov Združenia robotníkov Slovenska (ZRS) z roku 1994. Okresy Zvolen a Liptovský Mikuláš z ÚVP v roku 1998 vypadli.

Utvorenie nových volebných okresov v roku 1998 nenarušilo kompaktnosť a ani rozlohu hlavného regiónu ÚVP HZDS, tiahnuceho sa z Oravy a Kysúc dole Považím až na horné Ponitrie a stredné Pohronie a ani jeho jadra (obr. 3). Miesto okresov Dolný Kubín a Nitra pribudli do tohto dominantného regiónu ÚVP

Obr. 2. Územie volebnej podpory HZDS vo voľbách 1998 (staré okresy).

Obr. 3. Územie volebnej podpory HZDS vo voľbách 1998 (nové okresy).

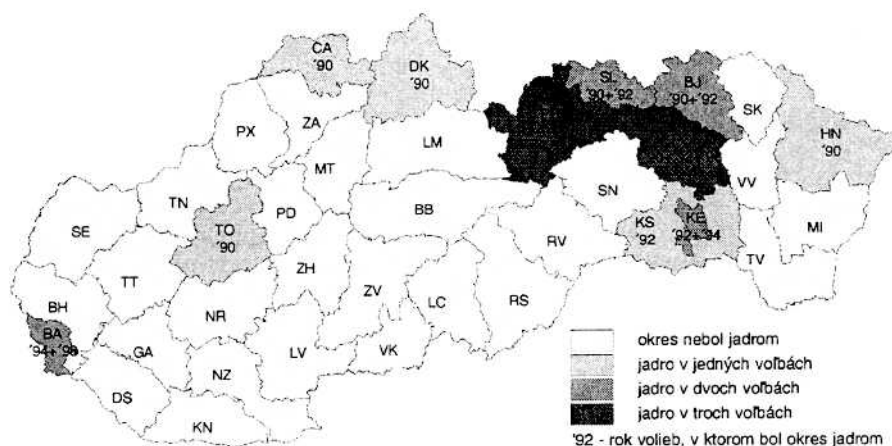
okresy Myjava, Turčianske Teplice a Zlaté Moravce. Výrazný vplyv sa prejavil na strednom Slovensku, kde sa oddelením nových okresov Brezno, Detva a Poltár od väčších mestských centier Banskej Bystrice, Zvolena a Lučenca, vytvoril nový región ÚVP. Rozčlenil sa aj región ÚVP na východe Slovenska, kde podobne ako v predchádzajúcich prípadoch sa do regiónu ÚVP začlenili nové „vidiecke“ okresy s menšími centrami ako Sabinov, Gelnica, Sobrance a Stropkov. Zvlášť výrazný je prípad bývalého okresu Michalovce, ktorý patrilo do ÚVP, kde sa jeho jedna časť Sobrance dostala až do jadra ÚVP, kým druhá časť z ÚVP vypadla, zrejme aj v dôsledku pričlenenia niektorých obcí s maďarským obyvateľstvom z bývalého okresu Trebišov. Aj tieto zmeny v ÚVP HZDS potvrdzujú fakt, že podpora HZDS sa sústreďuje do menších a stredných miest a do vidieckych obcí s väčšinou slovenského obyvateľstva.

ÚZEMIE VOLEBNEJ PODPORY SDK

SDK vznikla ako účelová volebná politická strana pre voľby v roku 1998, aby obišla diskriminačný volebný zákon, ktorý znemožňoval vznik koalícií. Založili ju materské politické strany KDH, DÚ, DS, SDSS a SZS. Podľa súčasného vývoja politickej scény, vzniká na báze tohto subjektu Slovenská demokratická a kresťanská únia (SDKÚ), ktorej súčasťou sa stala len DÚ a niektorí politici z KDH. Ostatné pôvodné materské strany si zatiaľ mienia zachovať svoju subjektivitu (KDH, DS a SZS), alebo hľadajú spojenie s inými programovo blízkymi stranami, napr. SDSS so Stranou občianskeho porozumenia (SOP). Politické subjekty, ktoré vytvorili SDK, získavali spoločne v predchádzajúcich voľbách volebnú podporu na úrovni 26-30 %. Jadro územia volebnej podpory subjektov združených do SDK je najmä na severovýchode Slovenska (obr. 4), kde okresy Poprad a Prešov by boli v troch voľbách v jadre ÚVP a priľahlé okresy Stará Ľubovňa a Bardejov v dvoch prvých voľbách. Toto jadro je založené na podpore najsilnejšieho subjektu SDK – KDH, ktorého jadro ÚVP je identické. Sekundárne jadro územia volebnej podpory subjektov združených v SDK je vo veľkomestských centrách Bratislava a Košice, ktoré boli v jadre počas dvoch rokov. Košice v rokoch 1992 a 1994 a Bratislava v rokoch 1994 a 1998. Toto jadro súvisí najmä s územím volebnej podpory DÚ v roku 1994 a s podporou malých pravicových strán DS a ODU v roku 1992, ktoré neprekročili hranicu 5 % a nedostali sa do parlamentu. V prvých voľbách v roku 1990 patrili do jadra ÚVP ešte okresy Topoľčany, Čadca, Dolný Kubín a Humenné, čo súvisí s podporou KDH, a v roku 1992 Košice-vidiek. Započítanie SDSS a SZS do podpory SDK v rokoch 1990 a 1992 by spôsobilo, že okres Poprad by bol vo všetkých štyroch voľbách v jadre ÚVP SDK a v roku 1992 by sa tam dostal miesto okresu Košice-vidiek okres Senica.

Vznikom nových volebných okresov (obr. 5 a 6, tab. 2) sa hlavné regióny ÚVP a ich jadrá nezmenili, len sa výraznejšie priestorovo diferencovali a výraznejšie sa prejavila zmena v ich význame. Jadro ÚVP na severovýchode Slovenska, tvorené územím bývalých okresov Prešov a Poprad, sa zmenšilo o okres Sabinov, (ktorý sa dostal do ÚVP HZDS) a z okresu Poprad ostal v jadre len okres Kežmarok, ale pribudlo územie okresu Levoča. Z periferie ÚVP vypadol okres Košice-vidiek, ale pribudol okres Humenné. Vo voľbách v roku 1998 sekundárne jadro a región ÚVP na západe Slovenska predstihlo svojím výz-

namom ÚVP na východe. Jeho jadro sa pri nových volebných okresoch rozšírilo o okresy Malacky a Skalica, ale z ÚVP vypadli okresy Hlohovec a Myjava. Pritom okres Myjava sa dostal, podobne ako okres Sabinov na východe, do ÚVP HZDS. Tieto prípady potvrdzujú, že polarizácia politickej scény sa premieta aj do územia. Na rozdiel od starého členenia vznikol nový región ÚVP, tiahnući sa z Oravy na Pohronie a tvorený okresmi Námestovo, Dolný Kubín, Ružomberok a Banská Bystrica.

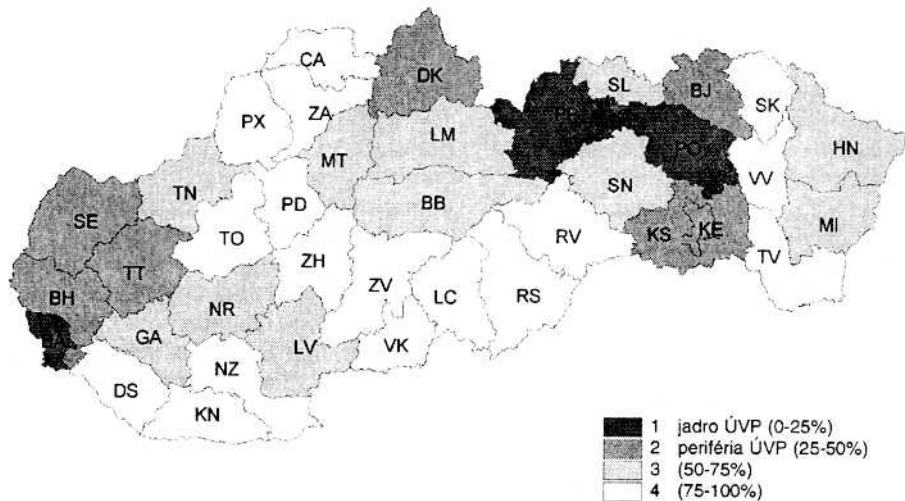
Obr. 4. Stabilita územia volebnej podpory SDK vo voľbách do SNR a NR SR v rokoch 1990, 1992, 1994 a 1998.

ÚZEMIE VOLEBNEJ PODPORY SDL (SV, KSS)

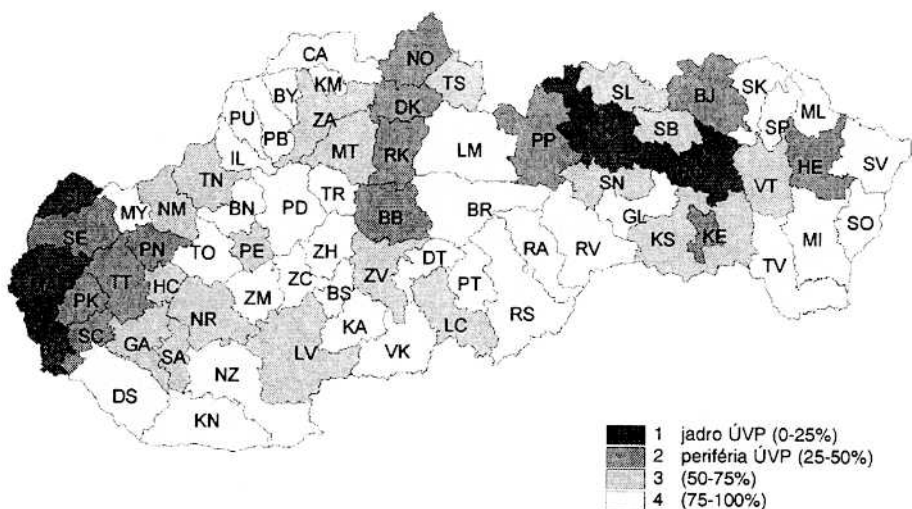
Najväčšou ideologickou, organizačnou aj programovou transformáciou prešla v uplynulom období po roku 1989 bývalá Komunistická strana Slovenska. Táto transformácia sa viditeľne prejavila aj v zmene teritória podpory tejto strany. V roku 1990 vstupovala do volieb ešte pôvodná KSS síce oslabená a s novým reformným vedením, ale stále s marxisticko-leninskou ideológiou a členskou základňou hlásiacou sa k ideálom socializmu. Svoju podporu našla v dvoch rozsiahlych jadrách (obr. 7). Stredoslovenské jadro bolo tvorené šiestimi okresmi – Martin, Banská Bystrica, Zvolen, Lučenec, Rimavská Sobota a Rožňava, ku ktorému sa pripájala periféria ÚVP, tvorená tiež šiestimi okresmi – Liptovský Mikuláš, Žiar nad Hronom, Levice, Veľký Krtíš, Spišská Nová Ves a Košice. Menšie východoslovenské jadro bolo tvorené štyrmi okresmi – Svidník, Humenné, Vranov a Michalovce. Priestorovo izolovanou súčasťou ÚVP bol okres Bratislava. Skutočnosť, že do územia volebnej podpory KSS patrilo roku 1990 až 17 okresov, je odrazom relatívne rovnomernej podpory tejto strany na celom území Slovenska.

Ďalšia profilácia tejto strany pokračovala sociálnodemokratickým smerom. V roku 1991 sa strana premenovala na Stranu demokratickej ľavice. Ortodoxní marxisti-leninisti sa od tejto strany odčlenili a vytvorili dve malé komunistické strany (KSS'91 a Zväz komunistov Slovenska). Tieto tri strany vystupovali aj

vo voľbách v roku 1992. Reformne orientovaná SDL v nej stratila stredoslovenské jadro bývalej KSS, z ktorého ostal len okres Rožňava a okresy Banská Bystrica a Martin prešli do periférie územia volebnej podpory. Výrazné jadro územia volebnej podpory sa utvorilo na východe republiky, kde k pôvodným štyrom okresom z roku 1990 pribudli okresy Bardejov a Stará Ľubovňa a z periférie do jadra sa presunul aj okres Košice. Do územia volebnej podpory pribudli aj zvyšné okresy bývalého Východoslovenského kraja (Poprad, Prešov, Košice-vidiek, Trebišov) a zotrval tam okres Spišská Nová Ves. Prvú polovicu svojich hlasov získala teda v roku 1992 SDL vo výrazne kompaktnom a rozsiahlom

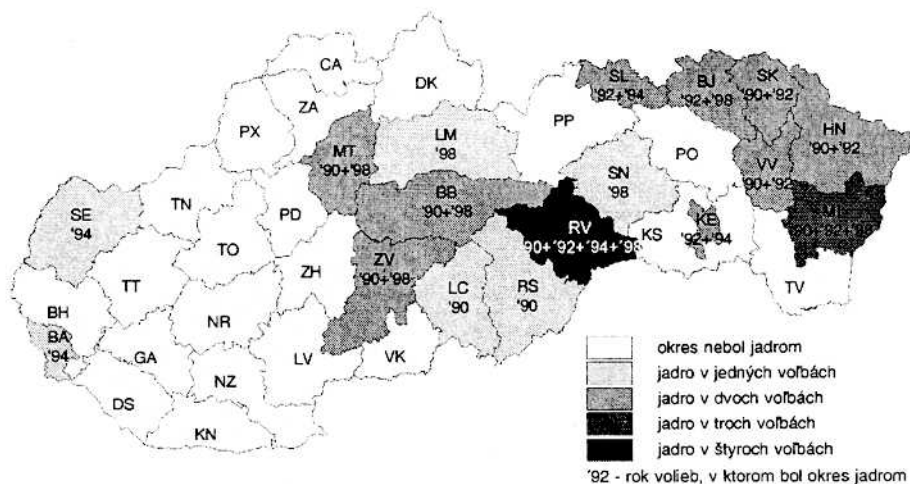

Obr. 5. Územie volebnej podpory SDK vo voľbách 1998 (staré okresy).

Obr. 6. Územie volebnej podpory SDK vo voľbách 1998 (nové okresy).

území volebnej podpory zahŕňajúcom celé územie Východoslovenského kraja (13 okresov) a okresy Martin, Banská Bystrica a Levice.

Obr. 7. Stabilita územia volebnej podpory SDĽ (KSCĽ, SV) vo voľbách do SNR a NR SR v rokoch 1990, 1992, 1994 a 1998.

Sociálnodemokratická orientácia SDĽ sa v ďalšom vývoji posilnila. SDĽ sa stala pozorovateľom v Socialistickej internacionále a vo voľbách v roku 1994 vystupovala v koalícii Spoločná voľba (SV) spolu so SDSS, SZS a HP. Tento ďalší posun smerom do centra politického spektra sa prejavil absolútnym poklesom voličskej základne a odchodom ďalšej časti voličov k novovzniknutému subjektu – Združeniu robotníkov Slovenska (ZRS) a k opäť existujúcej KSS. Táto transformácia sa prejavila aj teritoriálne. Jadro územia volebnej podpory sa rozpadlo na päť samostatných priestorovo nesúvisiacich jednotiek. Patrí do neho stále okres Rožňava, dva „veľko-mestské“ okresy Bratislava a Košice a ďalej okresy Stará Ľubovňa a Senica. Okresy Svidník, Vranov a Humenné, ktoré boli v predchádzajúcich voľbách v jadre, v roku 1994 z ÚVP úplne vypadli. Ostatné okresy Východoslovenského volebného kraja ostali súčasťou periferie ÚVP. Práve v týchto okresoch východného Slovenska získal svoje územie volebnej podpory vtedy novovzniknutý politický subjekt – ZRS.

V roku 1998 (obr. 8, tab. 3) SDĽ už opäť pod svojou značkou získala späť podporu v bývalých okresoch stredného Slovenska Banská Bystrica, Zvolen, Martin, ktoré sa vrátili do jadra ÚVP tejto strany a spolu s bývalými okresmi Liptovský Mikuláš a Spišská Nová Ves vytvorili kompaktné stredoslovenské jadro ÚVP.

Špecifický je prípad okresu Rožňava, ktorý ako jediný môžeme považovať za stabilné územie volebnej podpory tejto strany. Vo všetkých slobodných voľbách (okrem tých posledných) aj v bývalej ČSR od roku 1918, víťazili v tomto okrese ľavicovo orientované strany a z nich najmä komunisti. Voličský poten-

ciál týchto strán je v tomto regióne taký silný, že v roku 1994 popri Spoločnej voľbe (15,63 %) tu získalo najviac hlasov ZRS (13,10 %) a vyše 5 % získala aj KSS. Prvýkrát vo voľbách v roku 1998 by na území bývalého okresu Rožňava nebola najsilnejšia ľavicová strana, ale pravicovo orientovaná SMK. Tento fakt je spôsobený najmä rozdrobenosťou ľavice a prienikom SOP do ľavicového priestoru.

Územie volebnej podpory SDL (SV, KSS) sa vyprofilovalo v sledovaných rokoch do dvoch výrazných jadier – stredoslovenského a východoslovenského, ktorých pozícia a význam sa v jednotlivých voľbách menili. Kontinuita podpory bola narušená koalíciou SV v roku 1994, ktorej podpora bola najmä vo veľkomestských centrách Bratislava a Košice a v okrese Senica.

Porovnanie ÚVP SDL podľa starých a nových volebných okresov (mapa č. 8 a 9) a s ÚVP iných politických strán potvrdzuje, že programová a ideologická odlišnosť strán sa do určitej miery prejavuje aj v území. Z jadra ÚVP sa do najslabšej kategórie podpory presunul nový okres Ružomberok. Tento okres so silnou katolíckou tradíciou sa dostal do jadra ÚVP SDK. Podobný je aj prípad okresov Kežmarok a Levoča, kým okresy Detva a Sabinov prešli do ÚVP HZDS a SNS. Nové okresy s priemyselnými podnikmi postihnutými hospodárskou recesiou strojárkeho (Myjava, Bánovce, Medzilaborce), sklárskeho (Poltár), textilného (Revúca) a ťažobného priemyslu (Revúca, Spišská Nová Ves), sa dostali do jadra ÚVP SDL. Naproti tomu územie nových okresov Rožňava a Michalovce, ktoré sú tiež postihnuté hospodárskou recesiou, ale majú veľký podiel obyvateľstva maďarskej národnosti podporujúceho najmä SMK, z jadra ÚVP vypadli. Pri novom členení sa vytvoril aj nový región ÚVP na západe Slovenska, a to na území Bratislavy a okresov Pezinok, Senica, Trnava a Myjava.

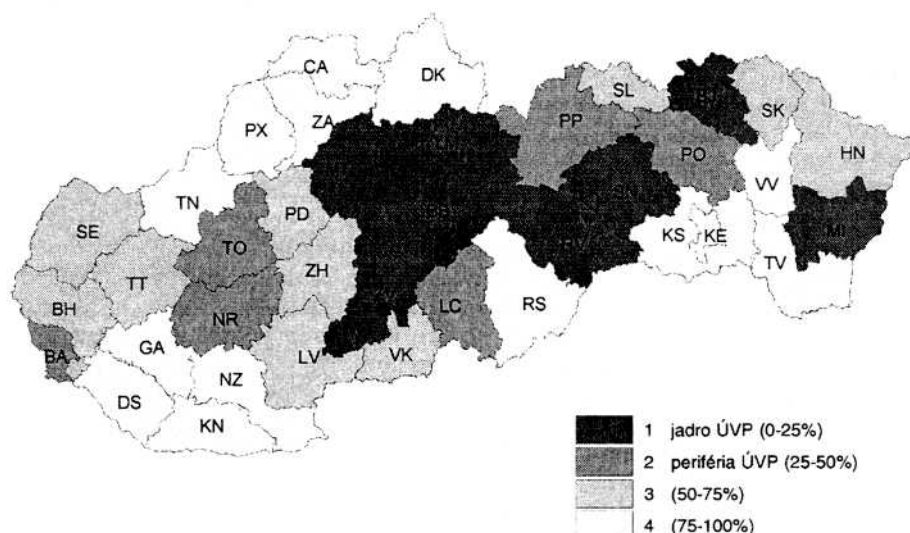
ÚZEMIE VOLEBNEJ PODPORY SNS

Menej stabilné bolo v sledovanom období aj územie volebnej podpory SNS. Popri určitej transformácii tejto strany súvisela táto nestabilita aj s naplnením hlavného bodu volebného programu tejto strany, vznikom samostatnej Slovenskej republiky.

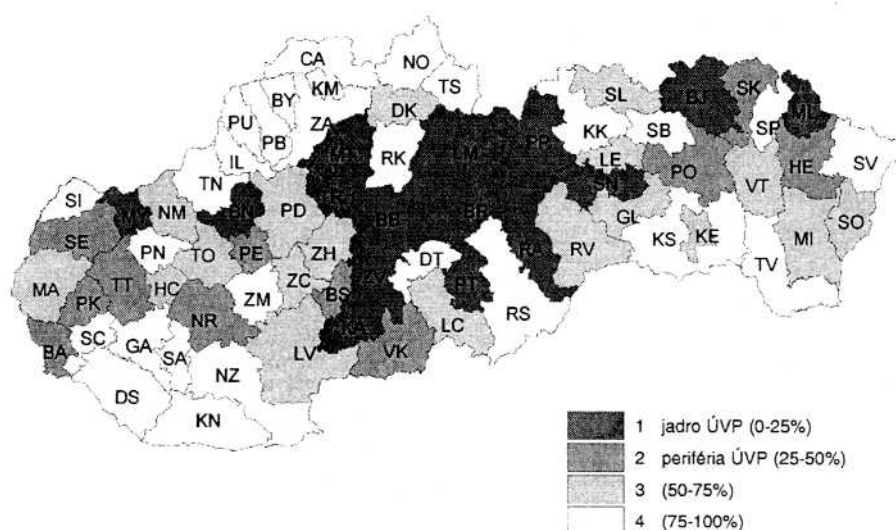
V roku 1990 tvorilo ÚVP tejto strany výrazný klin, siahajúci zo severného Slovenska do jeho stredu od okresu Čadca až po okres Žiar nad Hronom (obr. 10), ktoré je od vzniku HZDS v roku 1992 jadrom ÚVP tohto subjektu. Jadro bolo tvorené okresmi Čadca, Žilina, Považská Bystrica a Žiar nad Hronom a perifériu ÚVP tvorili tri okresy na strednom Slovensku – Prievidza, Martin a Banská Bystrica a dva na západnom Slovensku – Bratislava-vidiek a Trnava.

V roku 1992 sa jadro ÚVP zúžilo a presunulo do metropolitného regiónu dvoch bratislavských okresov. Perifériu ÚVP tvoril pás piatich okresov, ťahajúci sa od tohoto jadra až po okres Žilina. Ďalšími štyrmi článkami tohto reťazca, kde SNS získalo 50 % svojich hlasov, boli okresy Trnava, Nitra, Topoľčany a Prievidza. Tento pás okresov tvoriacich ÚVP, siahajúci od Bratislavy až na severné Slovensko, sa zachoval aj vo voľbách v roku 1994. Oslabilo sa jadro na juhozápadnom Slovensku, kde ostal len okres Bratislava-mesto a opäť vzniklo jadro na severe Slovenska, kde k okresu Žilina pribudol okres Dolný Kubín a do ÚVP SNS sa vrátili jadrové okresy z roku 1990 – Čadca a Považská Bystrica.

Vo voľbách roku 1998 sa jadro ÚVP presunulo späť na severné Slovensko a sekundárne jadro v Bratislave a jej okolí zaniklo. Za stabilné územie volebnej podpory tejto strany je možné považovať okres Žilina, ktorý bol v jadre v troch voľbách a príslahlé okresy – Považská Bystrica, Čadca a Dolný Kubín, ktoré boli spolu s Bratislavou dvakrát v jeho jadre. Presun jadra v roku 1992 do Bratislavy je možné vysvetliť skutočnosťou, že naplnenie volebného programu strany, vznik samostatného Slovenska, čo bolo kľúčovou otázkou týchto volieb, ponúkal nové možnosti zamestnania a podnikania práve voličom v budúcom hlavnom meste samostatného štátu.

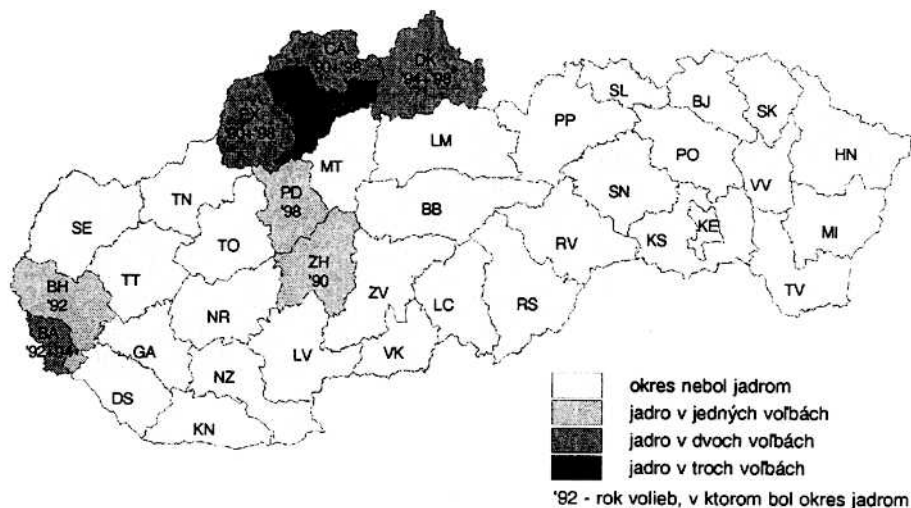

Obr. 8. Územie volebnej podpory SDĽ vo voľbách 1998 (staré okresy).

Obr. 9. Územie volebnej podpory SDĽ vo voľbách 1998 (nové okresy).

ÚVP SNS vo voľbách v roku 1998 (obr. 11 a 12, tab. 4) je najkompaktnejšie zo všetkých sledovaných politických strán a táto kompaktnosť nebola veľmi ovplyvnená ani zmenou volebných okresov. ÚVP sa zmenšilo len o „mestský“ okres Banská Bystrica a okres Banská Štiavnica a rozšírilo sa o okresy Pezinok, Piešťany, Hlohovec, Zlaté Moravce a Poltár.

Obr. 10. Stabilita územia volebnej podpory SNS vo voľbách do SNR a NR SR v rokoch 1990, 1992, 1994 a 1998.

ÚZEMIE VOLEBNEJ PODPORY STRANY MAĎARSKEJ KOALÍCIE

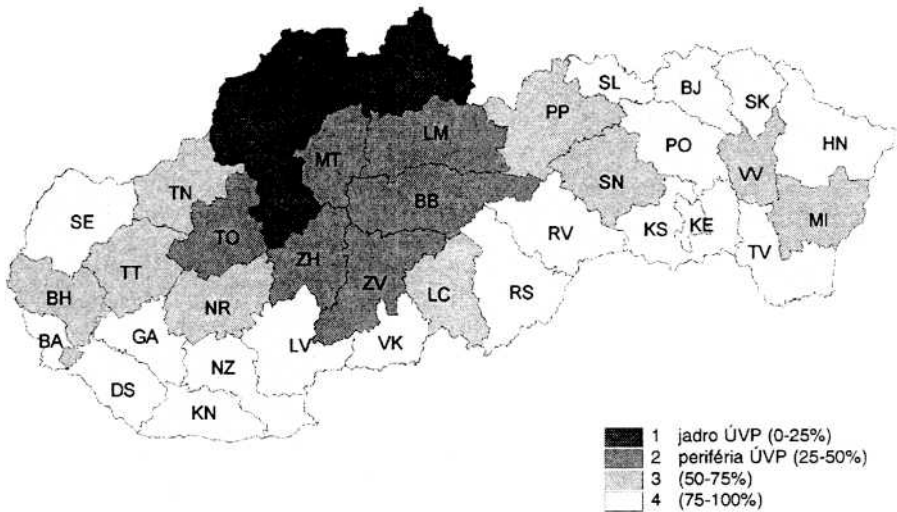
Keďže voličská základňa troch strán, ktoré vytvorili v roku 1998 Stranu maďarskej koalície, je tvorená na národnostnom základe, je veľmi stabilná z početného aj priestorového aspektu. Hranicu podpory týchto strán je možné takmer identicky viesť so severnou hranicou zmiešaného slovensko-maďarského osídlenia na južnom Slovensku. Na hierarchickej úrovni okresov, na ktorej sme túto analýzu vykonali, vystupujú ako územie volebnej podpory tie okresy, kde je maďarská menšina najpočetnejšia. Jadro tohto územia tvorí počas všetkých štyroch volieb okres Dunajská Streda a v roku 1990 tam patril aj okres Komárno (obr. 13). Komárno bolo aj v ostatných rokoch na druhom mieste, ale na základe zvolenej metódy z jadra vypadlo, pretože kumulatívny súčet po jeho pripočítaní bol už vzdialenejší od určenej hranice 25 % (33-35 %) ako podiel samotnej Dunajskej Stredy (18-19 %). Do periférie ÚVP patril stabilne okres Rimavská Sobota, trikrát okres Galanta a raz okres Nové Zámky.

Zmena vyčlenenia volebných okresov v roku 1998 sa dotkla ÚVP SMK len čiastočne (obr. 14 a 15, tab. 5), pretože na juhozápadnom a južnom Slovensku, kde má SMK najväčšiu podporu, ostali okresy väčšinou zachované. Rozčlenil sa len okres Galanta, čo spôsobilo, že miesto dvoch nových okresov na jeho

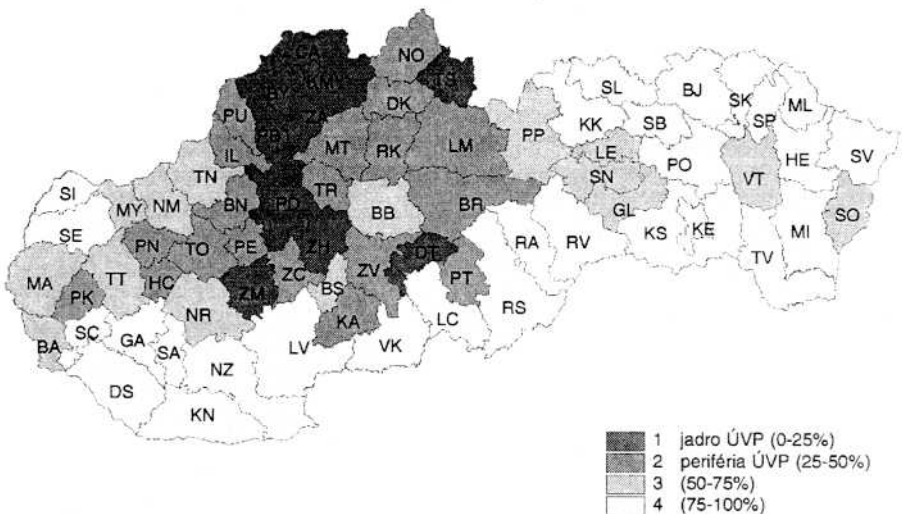
území (Galanta a Šaľa) sa do ÚVP dostal popri Komárne aj okres Nové Zámky. Jadro ÚVP zostalo na území okresu Dunajská Streda.

ZÁVER

Na základe uskutočnenej analýzy môžeme konštatovať, že je možné sledovať dosť výraznú priestorovú diferenciáciu území volebnej podpory jednotlivých strán na Slovensku. Na príklade SDL, ale aj SNS je možné demonštrovať

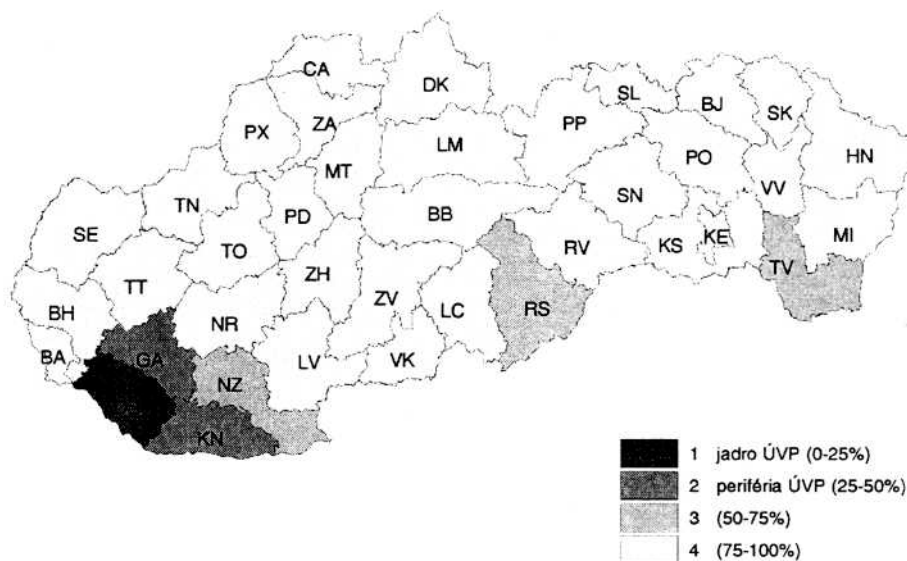
Obr. 11. Územie volebnej podpory SNS vo voľbách 1998 (staré okresy).

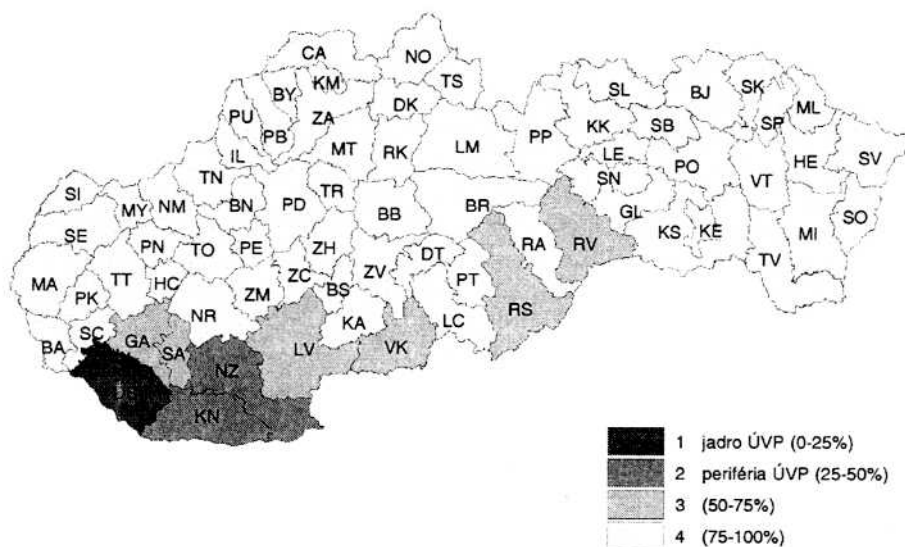
Obr. 12. Územie volebnej podpory SNS vo voľbách 1998 (nové okresy).

Liptovský Mikuláš, Banská Bystrica, Prešov a Spišská Nová Ves. Detailnejší obraz poskytnie analýza podpory jednotlivých strán na úrovni obcí.

Uskutočnená analýza mala za cieľ vymedziť územia volebnej podpory jednotlivých politických strán a ich stabilitu. Výsledok analýzy má preto deskriptívny charakter. Môže slúžiť ako podklad pre štúdie, ktoré na základe komparácie s údajmi o demografickej, sociálnej a vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva,

Obr. 14. Územie volebnej podpory SMK vo voľbách 1998 (staré okresy).

Obr. 15. Územie volebnej podpory SMK vo voľbách 1998 (nové okresy).

prípadne s údajmi zo sociologických výskumov a na základe historických a politologických faktov budú hľadať príčiny súčasnej priestorovej diferenciácie podpory jednotlivých politických strán na Slovensku a analyzovať jej zmeny.

Príspevok bol vypracovaný v rámci riešenia projektu 2/7051/20, za podpory grantovej agentúry VEGA.

LITERATÚRA

- BARÁTH, J., SZÖLLÖS, J., ČERNÁK, P. (1995). Analýza stability územia volebnej podpory vybraných politických strán (na základe výsledkov volieb 1990, 1992 a 1994). *Geografický časopis*, 47, 247-259.
- BLAŽEK, J., KOSTELECKÝ, T. (1991). Geografická analýza výsledkov parlamentných volieb v roce 1990. *Sborník České geografické společnosti*, 96, 1-14.
- BRUNN, S. D., VLČKOVÁ, V. (1994). Parties, candidates and competitive regions in the 1992 Slovak National Council elections. *Geografický časopis*, 46, 231-246.
- JEHLIČKA, P., SÝKORA, L. (1991). Stabilita regionální podpory tradičních politických stran v českých zemích (1920-1990). *Sborník České geografické společnosti*, 96, 81-95.
- JEHLIČKA, P., KOSTELECKÝ, T., SÝKORA, L. (1993). Czechoslovak parliamentary elections 1990. Old patterns, new trends and lots of surprises. In O'Loughlin, J., Van der Wusten, H., eds. *The new political geography of Eastern Europe*. London (Belhaven Press), pp. 235-255.
- KRIVÝ, V. (1999a). *Čo prezrádzajú volebné výsledky? Parlamentné voľby 1998*. Bratislava (IVO).
- KRIVÝ, V. (1999b). Územné celky a skupiny obcí v parlamentných voľbách 1998. *Sociológia*, 31, 51-77.
- KRIVÝ, V., FEGLOVÁ, V., BALKO, D. (1996). *Slovensko a jeho regióny. Sociokultúrne súvislosti volebného správania*. Bratislava (Nadácia Média).
- MARIOT, P. (1991). Priestorové hodnotenie výsledkov volieb do Slovenskej národnej rady jún 1990. *Geografický časopis*, 43, 231-249.
- MARIOT, P. (1993). Die Wahlen in dem Slowakischen Nationalrat in den Jahren 1990 und 1992. *Geographische Zeitschrift*, 81, 82-97.
- MARIOT, P. (1999). Štruktúra volebných preferencií obyvateľov najväčších miest Slovenska. *Geografický časopis*, 51, 153-175.
- VLČKOVÁ, V. (1995). *Geografické aspekty výsledkov volieb do SNR a Národnej rady SR (1990, 1992, 1994)*. Bratislava (Elita).

Ján Szöllös

REGIONAL STABILITY OF ELECTORAL SUPPORT OF SELECTED POLITICAL PARTIES IN SLOVAKIA, 1990-1998

The problem of regional stability of electoral support is one of the basic problems of research in geography of election. Political parties can use the results of this research for identification of regions where they have strong, weak or moderate support and to modify their political strategy and electoral campaign. In nine years time were held in Slovakia three parliamentary elections. The problem of regional stability of electoral support in unstable political situation became very interesting. We tried to specify the regions of support of main political parties and to evaluate their stability.

The main method we have used is comparative analysis of relative and absolute characteristics of electoral support of specific political party (absolute number of ballots and relative share on total number of ballots in electoral districts). We have used for setting the region of political-party support the method of Jehlička and Kostelecký (1991). The analysis unwinds from the intensity of electoral support for individual parties according to districts. We have made for each party and each election a table, where the districts are placed in descending order according to relative support. As examples are Tables 1-6. Areas, which represent the concentration of 50 % from the total number of votes, are regions of support for political party and their parts up to concentration of 25 % represent the core of these regions. Regions, where an individual party had the electoral support defined by the above-mentioned way in all elections observed, we have considered as regions of stable support.

Unstable political scene, the ongoing process of creation of political subjects and the date available only from short period of four years have made the specification of regions of stable support very difficult. Transformation, splitting and unification of political subjects between elections complicated the determination of successors or political continuity of parties and movements.

We have analysed five most important from 17 parties and coalitions which run in last elections in 1998. They should enter the parliament and run in at least three elections.

The region of support (its core) of Movement for the Democratic Slovakia (HZDS) is characteristic with great spatial stability and integrity. It was created in all elections in which HZDS took part (1992, 1994, 1998) by the territory of districts Čadca, Žilina, Považská Bystrica, Prievidza and Žiar nad Hronom (Fig. 1). Besides the district Čadca HZDS gained the main support in industrial districts of Central Slovakia.

Slovak Democratic Coalition, created in 1998, has gained its support in areas where the Christian Democratic Movement (KDH) and Democratic Union (DU) have their region of support in previous elections (Fig. 4). Four districts in Eastern Slovakia (Prešov, Poprad, Bardejov, Stará Ľubovňa) as a former region of support of KDH and the big cities Bratislava and Košice (region of support of DU), belonged to the core region of support of this party (Fig. 4).

The greatest ideological, organisational and program transformation had undergone the former ruling Communist Party. This transformation had also its spatial consequences in regional stability of support. Only one district – Rožňava, belonged to the core region of support of Communist Party of Slovakia (KSS) in 1990, Party of the Democratic Left (SDL) in 1992 and also Coalition Common Choice (SV) in 1994 (Fig. 7). The turn to social democratic orientation caused the loss of support in rural districts of Eastern Slovakia and on other side its gaining in urban centres (Bratislava, Košice). In 1998 election, the party regained its support in districts of central Slovakia.

The region of support of Slovak National Party (SNS) has also changed in dependence with fulfilling its main program goal – the creation of independent Slovak Republic. The region of support of this party is concentrated in two cores. One of them is Bratislava, the capital city, and the second is district Žilina. The core of support in districts of northern Slovakia has clearly emerged in 1998 election (Fig. 10).

The region of support of Hungarian Coalition Party (SMK) is identical with ethnically mixed territory along the southern border of Slovakia in which Hungarian nationality creates the significant share. This region of support is very stable. The level of districts, in which we have made our analysis, could only partially express this reality. Districts Dunajská Streda and Komárno (Fig. 13) create the core region of support of MK.

The influence of the change of electoral districts in the elections in 1998 on the regions of support of individual political parties is shown on the Figs. 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11,

12, 14, 15. The regions of support in 1998 election created according the old and new division of districts were compared.

We can conclude on the base of results of analysis, that on the territory of Slovakia we can identify emerging spatial differentiation of electoral support of political parties. Most of significant parties create their stable regions of support. The stability of regional support shows strong correlation to the stability of program and ideological orientation of political party.

English by the author